

РОЛЬ КОНЦЕНТРАЦІЇ ТА ІНТЕГРАЦІЇ У ПІДВИЩЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ М'ЯСНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

О.О. Кутас

Національний університет харчових технологій

Характерною тенденцією розвитку АПК України в сучасних умовах є активізація інтеграційних процесів та підвищення концентрації. Посилення інтеграційної взаємодії та формування інтегрованих структур є одним з напрямів підвищення ефективності діяльності в умовах невизначеності впливу зовнішнього середовища, підвищення рівня конкуренції та поширення глобалізації.

Аналіз діяльності м'ясопереробних підприємств країни вказує на проблеми нестачі фінансових і сировинних ресурсів, штучного монополізму підприємств торгівлі та низьку ефективність маркетингових заходів. У цих умовах актуальним є розвиток агропромислової інтеграції як чинника забезпечення конкурентоспроможності підприємств галузі.

Прогресивна інтеграція призводить до утворення якісно нової цілісної системи, яка дає змогу отримати конкурентні переваги, зміцнити ринкові позиції, збільшити ринкову владу учасників інтеграційної взаємодії.

Підприємства мають можливість використовувати різні типи інтеграційної взаємодії, що обумовлено їх територіальним розташуванням, особливостями галузі, сировинного ринку та ринку збуту продукції, а також конкретними проблемами, що стоять перед підприємствами.

Найбільш ефективним варіантом інтеграційної взаємодії для підприємств м'ясопереробної галузі є максимальна інтеграційна взаємодія з виробниками сировини та сільськогосподарськими кооперативами (вертикальна інтеграція назад) з метою забезпечення якісною сировиною власних виробництв та розширення зон постачання сировини (табл.).

Таблиця

Сучасні тенденції розвитку інтеграційної взаємодії підприємств з виробництва м'яса та м'ясних продуктів [1]

Ініціатори інтеграції	Тип інтеграційної взаємодії	Мотив та мета інтеграції
Вітчизняні виробники м'ясопродуктів	Активізація інтеграційної взаємодії з: - підприємствами тваринництва (вертикальна інтеграція назад); - торговельними підприємствами, розширення фірмової торговельної мережі (вертикальна інтеграція вперед)	Забезпечення якісної сировинної бази. Збільшення обсягів збуту та розширення меж ринку
Виробники інших галузей АПК (агрохолдинги)	Придбання виробничих потужностей з виробництва м'ясних продуктів (диверсифікація, вертикальна інтеграція вперед)	Розширення сфер діяльності. Закінчення виробничого циклу

Отже, основним фактором територіальної організації підприємств є наявність сировинної бази, оскільки виробництво м'ясної продукції є

матеріаломістким (майже 80 % витрат у складі собівартості продукції – це витрати на придбання і переробку сировини і матеріалів) [2]. Тому ті підприємства, що укладають контракти на постачання сировини з сільськогосподарськими підприємствами на довгостроковий період, отримують конкурентну перевагу над іншими виробниками.

Вітчизняні м'ясопереробні підприємства, що орієнтовані на маркетинг, ведуть активну асортименту політику, впроваджують системи управління якістю, застосовують гнучку цінову політику, використовують різні форми і канали реалізації своєї продукції. Окремі переробні підприємства створюють замкнений цикл виробництва та реалізації продукції шляхом інтеграції із сільськогосподарськими виробниками сировини та формування власної збутової мережі [3]. Така вертикальна інтеграція дозволяє підприємствам м'ясної промисловості встановлювати контроль за джерелами сировинних ресурсів і вирішувати проблему забезпечення сировиною. Створення ж розгалуженої мережі фірмової роздрібної торгівлі забезпечує повний контроль над процесом реалізації продукції, сервісним обслуговуванням, якісними та ціновими параметрами і дозволяє збільшити обсяги збуту за рахунок встановлення нижчих цін при застосуванні невисоких роздрібних націнок на продукцію (забезпечує цінову конкурентоспроможність продукції) [2]. Наявність власної торговельної мережі також стимулює попит за рахунок ефекту довіри споживача до якості м'ясної продукції «від виробника».

Стабільний попит на худобу та птицю, можливість збільшити частку у вартості кінцевої продукції є перевагами вертикальної інтеграції для сільськогосподарських підприємств м'ясопродуктового підкомплексу.

Основними формами співробітництва в умовах дефіциту сировинних ресурсів має стати закупівля підприємствами м'ясної галузі племінної худоби для підвищення ефективності виробництва постачальників, передача в лізинг сільгосппідприємствам холодильного устаткування та забезпечення його обслуговування; передача частини прибутку на розвиток сировинної бази.

Корпоративне об'єднання підприємств м'ясної промисловості має забезпечувати певні стратегічні пріоритети, які будуть формувати високий рівень конкурентоспроможності підприємств: впровадження інновацій та ресурсозберігаючих технологій; комплексну переробку сільгоспсировини, зростання обсягів виробництва продукції із завершеним технологічним циклом; впровадження міжнародних стандартів менеджменту; підвищення конкурентоспроможності продукції на внутрішньому ринку, утримання та завоювання нових зовнішніх ринків збуту; зниження рівня монополізації товарних ринків; підвищення технічного рівня розвитку підприємств.

Основною тенденцією розвитку на перспективу має стати формування корпоративних об'єднань підприємств на базі підприємств-лідерів – великих підприємств м'ясної галузі (м'ясокомбінатів) та їх конкурентного оточення із середніх та малих підприємств галузі, сільськогосподарських підприємств і мережі торгівлі та інших споріднених або підтримуючих підприємств [2].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Скопенко Н.С. Особливості розвитку інтеграційної взаємодії підприємств харчової промисловості України / Н.С. Скопенко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Економіка. – 2014. – № 5 (158). – С. 28-32.

2. Драган О.І. Корпоративні об'єднання підприємств у м'ясній промисловості / О.І. Драган // Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. – 2009. – № 2 (6). – С. 173-183.

3. Білоконь Т.М. Концентрація та інтеграція як фактори підвищення конкурентоспроможності підприємств м'ясної промисловості / Т.М. Білоконь, О.В. Чаплигіна / Ефективна економіка. – 2013. – № 4. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1980>.